

í Vágum. Meira enn 100 fólk, sum hava tilknyti til ferðslufrálaru og ferðsluspurningar hava lurtað eftir honum.

Georg Vathne er ein sera damligur og fryntligur maður. Hann hevur nogva vitan á sinum øki og dugur væl at læra frá sær. Hann hevur arbeitt á norska ráðnum fyri ferðslutrygd seinastu 20 árin. Frammanundan var hann lögregluámaður. Nú heldur hann skeið um ferðsluspurningar ymsa staðni í Noregi og eisini uttanlands. Sjalvur hevur hann eisini gjørt ymiskt tilfar, sum verður brúkt í ferðslufrálaruni í skúlum og barnagørdum.

Hann heldur, at tað arbeiði, sum hevur verið gjørt fyri at upplýsa um trygdina í ferðsluni, hevur havt sína ávirkan. Í dag telja ferðsluskáðarnir bert fá % av samlaðu skaðunum, sum eru í okkara samfelag.

Av 150.000 vanlukkum millum norsk børn vóru bert 5% av ferðsluáðum. Her hevur ferðslufrálaran og upplýsingin havt sína ávirkan.

Georg heldur, at vit eiga ikki at seta upp eins og fastar reglur fyri ferðslu á øllum plásum.

Ferðsluskipanin er nevnliga so ymisk á teimum ymsu plásum, og tí mugu vit øll laga okkum eftir viðurskiðunum og royna at skapa eitt umhvørvi, har trygg-leikin verður mettur høgt.

Ferðslureglar eitt amboð

— Sjalvandi er tað gott at vit hava ferðslureglar, og at vit duga teir. Men ferðslureglar eru bert eitt amboð. Teir eru ikki eitt mál í sær sjálvum. Tað er tí ikki nóg mikið bert at kenna hetta amboðið, og so ikki duga at brúka tað.

— Besti máttin at læra at brúka ferðslureglarnar er tí at fara út í ferðsluna og gera tinar egnu royndir. Bert tá verður tú førur fyri at siggja, hoyra og føla, hvussu tú eigur at fyrihalda tær í ferðsluni undir ymsum umstøðum og til ymsa tíð.

Georg Vathne sammetir hetta við at læra um

ferðslu og at bera seg í ferðsluni við tað at útbúgva seg í einum yrki sum t.d. tað at vera fiskimaður.

— Eingin gerst ein goður fiskimaður við at sita heima við hús og lesa tjúkkar bókur um fiskiveiðu. Men harafturimóti mást tú fara við einum skipi og læra at arbeiða umborð og at eygleiða tað ymiska. Nástaðni ta kann tú gerast ein goður fiskimaður.

Norðmaðurin sigur viðari, at talan er fyri ein stóran part um holdning og moral. — Vit læra og duga ferðslureglarnar, men kortini bera vit okkum mangan at, sum vóru vit einsamøll í ferðsluni.

Vilja til at samarbeiða

— Tað okkum í veruleikanum tørvar er vilji til at samarbeiða. Hetta er kanska tað heimurin í dag tørvar mest av øllum, leggur Vathne aftrat.

Tað ræður um at skapa sær sjálvum tryggileika og samstundis økja um trygdina hjá øðrum menniskjum í ferðsluni. Og her er toleransan — tað at hugsa um hini og bera yvir við hinum — ikki minst avgerandi. At vit ikki eiga at taka tað sum givið, at hini í ferðsluni hugsa sum vit. Men at vit skyna á, hvar vit eru í ferðsluni, og hvørji onnur ferðandi eru har. At vit geva øðrum gætur.

Georg Vathne heldur tað hevur stóran týdning, at tey ungu so tidliga sum gjørligt sleppa at gera sínar egnu royndir í ferðsluni. Og her koma fólk, sum undirvisa í ferðslufrálaru inn í myndina.

— Tað kann ikki sigast av oftani, sigur Georg viðari, at tryggileikin í ferðsluni er ein spurningur um samarbeiði. Hetta kann fyrri onkran ljóða eitt sindur moralskt, men júst tað, at menniskju í øllum aldrum dagliga mótast í ferðsluni ger, at vit eiga at vera ansin og vinarlíga. Ja, fyrri at brúka tað rætta orðið, so tørvar okkum at fáa næstráðgærlíkan inn í ferðsluna.

Vilja vísa dirvi og áræði

Viðari sigur norðmaðurin: — Vit liva í einum samfelag har nógv av okkum meta dirvi og áræði høgt. Eitt nú í ítróttarkappingum. Men hesar eginleikarnar — dirvi og áræði — vilja mong av okkum eisini vísa í ferðsluni — eitt nú tá vit hava fingið ein nýggjan bil og skulu vísa øðrum, hvussu skjóttur hann er.

Her eiga vit, um vit skulu hugsa um trygdina — og tað skulu vit — at duga at skyna á, at umstøðurnar undir eini ítróttarkapping og tað at ferðast í ferðsluni eru ymiskar. Í eini kapping á leikvølli, har vit vísa dirvi og áræði dystast vit við og imóti javnaldrum og vit seta ikki liv í vága fyrri tann skuld. Men í ferðsluni eru umstøðurnar aðrar. Har eru børn, ung, tilkomin og gomul. Tí eiga vit at hugsa okkum væl um, áðrenn vit í einum rúsi av berum dirvi trýsta á speedaran tí tá seta vit liv hjá øðrum í váða.

— Taka vit so aftur dømi við fiskimanninum, so fer hann ikki út at veiða í vánaligum veðri. Hann «loddar dýpið» alt eftir umstøðunum. Hetta er nakað vit øll áttu at gjørt meira av í ferðsluni eisini.

Børnini ringast fyrri

Georg heldur, at tað hevur stóran týdning, at vit vaksnu vita, hvussu nógv verkni fyrri børnini eru í ferðsluni enn vit. Tí eigur ein ikki altíð at krevja tað sama av teimum, sum vit krevja av okkum sjálvum, t.d. at tey skulu vera ansin og duga ferðslureglarnar. Tey eru nevnliga oftani spontani. Og sjálvandi eiga vit, antin vit eru foreldur, lærarar ella okkurt triðja, at siga børnunum frá, hvussu ferðsluskipanin er bygd upp. Fara út við teimum har tey búgva og har tey ganga í skúla og vísa teimum, hvussu ferðslan er har. Øll mugu vit sleppa at gera okkara praktisku royndir í ferðsluni.

Vit spurdu nú Georg Vathne um teir verkfrøðingar og byggingarfrøði tilrættaleggja og byggja

Olivur tosar við tveir av skeiðluttakarunum

samfelagið og harvið ferðsluskipanina út ikki hava ein stóran part av skuldini í teimum mongu ferðsluvánlukkunum.

Til tað sigur hann, at tað er skeiðt at leggja eftir einum ávisum stætti í samfelagnum fyrri at geva honum skuldina fyrri ferðsluvánlukkurnar.

Sjalvandi eiga teir at tilrættaleggja soleiðis, at ferðslan minst møgult er til ampa fyrri hvønn einstakan, men hermugu vit ikki gloyma, at vit jú krevja ein høgan livi-standard. Og at ein høgur liviháttur krevur framleiðslu og ein framleiðsla krevur prisir, sum eru kappingarførir.

Javnvág

Og júst her kemur flutningur inn í myndina sum eitt sera avgerandi lið. Og hetta hevur so aftur samband við trygdina.

Spurningurin er, hvussu góða trygd vit ynskja og hvat vit meta búskapurin hevur ráð at gjalda fyrri hesa trygd. Sjalvur haldi eg, at tað sum umræddur er at finna eina javnvág.

Georg sigur viðari, at fólk í dag búgva oftani á einum plássi og arbeiða á einum heilt øðrum plássi. Hetta ger, at flutningur er neyðugur. Og tað ger so aftur, at vandarnir í ferðsluni fylgja við.

— Ganga vit inn fyrri 100% trygd í ferðsluni, so eiga fólk at búgva, har tey arbeiða. Tí tá er eingin flutningur neyðugur. Men hetta vita vit ber ikki til í dag. Tí ræður um at finna ein javnvág.

— Spurningurin um hvussu skjótt vit eiga at koyra eitt nú í tættbygdum øki hevur oftani verið umræddur. Hvat heldur tú um henda spurning?

— Eg haldi, at tað er ikki til nakað gagn, at vit seta harðar og strangar reglur eitt nú fyrri hámarksferð. Harafturimóti eiga vit, sum koyra at meta um umstøðurnar í hvørjum einstøkum føri.

Seta vit hámarksferðina til 30 kilometrar um tíman í einum tættbygdum øki og tú kemur koyrandi einsamallur á nátt har eingin onnur ferðsla er, tá

er tað jú litið høpi í, at tú ikki kanst koyra skjóttari. Tí tá dugur tú sjálvur at meta um, um tú er til ampa fyrri onnur í ferðsluni ella ikki.

Ferðin og umstøðurnar

Ferðin eigur at laga seg eftir umstøðunum. Annars ivist eg stórliga í, um radarkanningarnar hjá lögregluni hava nakað gott úrslit við sær. Heldur tvørturimóti hugsi eg.

Lögreglan er bert áhugað í einum, og tað er at kanna hámarksferðina. Hetta vita bilførarar, og tí hava teir lyndi til at halda seg beint niðanfyrri 50 km/t ella 80 km/t. Bilførarin veit, at heldur hann seg til hesa ferðina verður hann ikki revsaður. Men tað er langt frá altíð, at tað er rætt at halda seg beint niðanfyrri hámarksferðina.

Mangan krevja umstøðurnar av okkum, at vit koyra munandi spakuligari. Tað er hetta eg haldi lögreglan átti at havt eygni eftir. Stóðan er so tann, at fólk istaðin fyrri at koyra eftir einum risikomarki so koyra tey eftir tí vanliga revsimarkinum, sum er hægst loyvda ferðin. Vit læra tí í veruleikanum at koyra 49 km/t í tættbygdum øki og 79 km/t uttanfyri bygt øki.

Koyrikortið

Síðani nevnið Georg Vathne koyrikortið. — Fyrri mær tykist tað sum, at endamálið er ikki at gerast ein goður bilførari, men heldur at fáa eitt koyrikort. Og tað haldi eg er skeiðt. Tí júst koyrikortið skal vera tað prógv, sum visir, at tú nú dugur at ferðast í ferðsluni.

— Í dag skal tú bert brúka nakrar fáar tímar til at taka eitt koyrikort. Skal tú harafturimóti arbeiða sum lokomotivførari so mást tú brúka fyra ár fyrri at læra teg tað. Her er talan um at koyra eitt tok, sum koyrir á skinnarum, meðan tú sum bilførari skal kunna koyra, hvar tað skal vera.

Orsøkin til at eg taki hesa sammetingina er tann, at eg haldi, at tað eigur at verða kravt meira av okkum. Eg vil við hesum ikki undirmeta evnini hjá tær og mær at læra at koyra bil.

Hugsu vit okkum vanligar yrkisútbúgvingar, so taka tær 3 til 4 ár. Eg meini, at vit eisini áttu at kravt meiri av teimum, sum skulu hava koyrikort. Hetta er so ein peningaligur spurningur eisini.

Lat okkum taka eitt dømi. Tað tekur fyra ár at fáa lærutíðina sum múrari. Fyrri at hann t.d. kann byggja eina garasju til tín bil. Tað, sum koyrir henda bilin, brúkar kanska 50 tímar til at læra at brúka bilin.

Tað kostar samfelagnum nógvur pengar at geva múraranum upplæring, meðan tað litið og einki kostar samfelagnum, at lata okkum fáa eitt koyrikort. Men so er tað sagt.

Tað kostar harafturimóti samfelagnum nógv-an pening í vanlukkum og skaðatreiðslum at rudda upp eftir teimum, sum hava fingið koyrikort og ikki duga at koyra kortini.

Eg vil við hesum bert spyrja, um vit ikki heldur enn at skula gjalda fyrri teir mongu ferðsluskáðarnar, heldur áttu at brúkt ein part av pengunum til at givið bilførarum eitt betri stæði og koyrikort. Tá sluppu vit kanska undan mongu skaðunum.

Men sum sagt so er hetta ein spurningur um pengar, um prioriterin gongur ikki minst um moral.

Georg Vathne setir eitt stórt spurnartekin við hetta at hava ferðsluvíkur, at hava ferðsluár o.l.

— Eg haldi tað er skeiðt at hava eina ferðsluvíku og at hava eitt ferðsluár. Vit eiga istaðin dagliga at hava ferðslutrygdina í huganum.

Tey tosa um ferðslu og trygdina í ferðsluni.

